

Kauneid Jõule ja ilusat aastavahetust!

Täna lehes:

- Eesti naisorganisatsioonid Euroopas
- Põllumajandusminister naistele
- Töökohad maale
- Kaja küsitlus
- Perepäevad Samlikul
- Kirjad maakondadest
- Pärimuskultuur
- Meie naised mujal maailmas
- Perevägivald
- Aktuaalne
- Kõõginaljad

Eesti naisorganisatsioonid said otseväljundi Euroopasse

17. oktoobril otsustas European Women's Lobby (EWL) Brüsselis peetud peaassambleel võtta Eesti Naisteühenduste Ümaralaua (ENÜ) organisatsiooni täisliikmeks. EWL on Euroopa Liidu suurim valitsusväliseid naisorganisatsioone ühendav organisatsioon, mis liidab üle 4000 liikme kõigist Euroopa liidu maadest. Nüüdsest on ENÜ Eesti riiklik koordinaator, kelle missiooniks on edendada naiste ja meeste võrdõigust nii Eestis kui Euroopas. 16. oktoobril valis Eesti Naisteühenduste Ümarlaud oma aastakoosolekul Tallinna Pedagoogikaülikoolis uueks eesistujaks EMÜ esinaine Tiit Soansi. Eesistuja asetäitjateks said Saaremaa Naiste Ümaralaua esindaja Laine Tarvis ja Tartumaa Naiste Ümaralaua esindaja Tiit Laan. Eesti Naisteühenduste Ümaralaua liikmekandidaadiks EWL

juhatusse valiti Julia Kovalenko Inimõiguste Teabekeskusest (LICHR). Tema asendajaks valiti eelmine ENÜ eesistuja Reet Laja, kes osaleb ENÜ esindajana ka seekordsel EWL peaassambleel Brüsselis. ENÜ sekretariaadi ülesandeid täidab järgmise tegevusaasta jooksul Eesti Naisuurimus-ja Teabekeskus. ENÜ on avatud ja demokraatlik naiste ühenduste koostöövõrgustik, mis ühendab praegu üle 170 erineva naisühenduse. ENÜ sihiks on kujundada naiste ühised seisukohad olulistes ühiskonnale küsimustes, et dialoogis avaliku võimuga edendada osalusdemokraatiat ning naiste ja meeste võrdõigustlikkust.

Info:

Tiit Soansi 56953743
Eha Reitemann 5265927

Põllumajandusministri pöördumine rahvusvahelise maanaiste päeva puhul 15. oktoobril

Pöördun kõikide tublide Eestimaa elanike poole oma heameele väljendamiseks selle üle, et Eesti on riikide seas, kus tähistatakse rahvusvahelist maanaiste päeva.

Naist Eesti kultuuris võiks võrrelda elupuuga, kes annab elu ja hoiab elu seda kõige laiemas tähenduses. Maarahvana oleme kestnud just naise toel, kes on suutnud läbi aegade kanda mitut rolli korraga: sünnitanud ja kasvatanud üles lapsed, olnud meestega võrdne põllul, talitanud laudas, hoolitsenud pere söögilaua ja kehakatete eest. Kui sellele lisada veel vaimsed väärtused, mis ka ju naiste hoida, lisaks suutlikkus armastada, hoolida, lohutada ja julgustada, siis leian, et just maanaisele peaksime lähitulevikus püstitama mälestusmärgi. Naise roll maaelus on tänagi väga oluline, kuna külaliikumine ja seltside tegevus on praegugi suuresti naiste vedada. Olen rahul, et seda poolt toetab rahaliselt ka Euroopa

Liit ja eelmisel aastal ilmnunud suur huvi külaarengu meetme osas tõestas, et meie maapiirkonnad on raha paigutamiseks valmis. Üle Eesti on selle meetme abil taastatud mitmeid külasüdameid, kus sel talvel hoogustub kindlasti ka ühis-tegevus.

Maanastele innustuseks ja julgustuseks tahan öelda, et ärge kartke uusi väljakutseid – õppige ja täiendage end, leidke aega koos käia, innustage oma mehi ja lapsi, võtke osa küla käsitööringi tegemistest jne. Teie olete ka täna meie olulisemad kultuurikandjad ja eestluse järjepidevuse edasivijad. Ja ärge unustage, et maanaine ei ole kunagi vana, maanaine on uhke olla! Teie käes on parim viis ühendada kodu ja töö, see võimalus on läbi perefirma, läbi maaettevõtluse. Ilusat rahvusvahelist maanaiste päeva soovides

Teie minister
Ester Tuiksoo

Maale 2010. aastaks 30 000 uut töökohta

Tiiu Soans

27. oktoobril toimus Tartus EPÜ aulas Ühiskondliku Leppe Sihtasutuse ja EPKK korraldusel Maaelu foorum 2004. Ettekanded lähtusid eesmärgist luua aastaks 2010 maale juurde 30 000 uut töökohta.

Milline on hetkeolukord? Vastavalt ILO statistikale oli 2001. a Eesti maapiirkondades 25300 töötut ehk 13,4% tööelistest maaelanikest. Mõnes külas on registreeritud töötust üle 60%, lisaks veel arglikud, heitunud ja passiivsed inimesed. Olukorra teeb keerukamaks töötuse kestvuse tõus maapiirkondades. Mida pikaajalisem on töötus, seda keerulisem on läbi murda tööturule. Lisaks on viimase kahe aasta jooksul põllumajanduses töökohtade arv vähenenud drastiliselt 4200 võrra ja käesoleva aasta vahestatistika näitab jätkuvat vähenemist. Seega ei loo põllumajandusettevõtted enam töökohti juurde. Mida suuremaks põllumajandusettevõtteid lähevad, seda vähem vajatakse töötajaid. Siit järeldus: vajame kiireid, radikaalseid ja efektiivseid meetmeid, et mitmekesistada maaettevõtlust, tagades seega uute töökohtade tekke. Euroopa Nõukogu Lissaboni kohtumisel 2000. a lepitati kokku, et aastaks 2010 peab tööhõive maapiirkondades (sh kuni 10000 elanikuga väikelinnad) kasvama 70% tööelise elanikkonnast. Kui Eestis loodaks juurde 30 000 töökohta, siis see tõstaks meie praeguse tööhõive 53,7% -lt ainult 63,4%-ni. Vähe! Tegelikkus on aga veelgi kurvem – aastatel 1998 – 2002 tekkis juurde ainult 500 töökohta.

Millised tõukejõud kutsuvad esile muutused?

Poliitilised: muudatused seadustes, mis toetaksid sotsiaalset ja majandusliku infrastruktuuri. **Majanduslikud:** muutused tarbijate nõudlustes, ettevõtluse toetuskeemid jne. **Sotsiaalsed:** suhtumine maaellu, naise rolli, erinevate põlvkondade hoiakud. **Haridus ja informatsioon:** uute ideede genereerimine, õppepäevad, õppereisid, maamajanduse mitmekesistamise kursused nii ettevõtjatele, poliitikutele kui rahastajatele. **Finants- ja majandushoovad:** avaliku sektori toetus turunduseks ja maine kujundamiseks suunaga kodumaise toodangu tarbimisele, toetus ettevõtte alustamiseks, kriisidotsatsioonid, laenu tagamise skeemid avaliku sektori poolt. **Tehnoloogilised:** teaduse areng, selle kasutamine maaettevõtluse huvides. Kuid ainult ettevõtluskeskkonna kujundamisest ei piisa. Suurimad takistused maaettevõtluses edu saavutamiseks on seotud eelkõige inimestega.

On veel teisi probleeme.

Finants- ja majanduslikud probleemid: ei ole raha alustamiseks ja arendamiseks, turu puudumine, tarbija hinnatundlikus. **Oskuste ja hoiakutega seotud probleemid:** ideede puudus, koostöö puudus, hirm riskide ja muutuste ees, probleemide mittetundmine jne. **Infrastruktuuri probleemid:** tänapäevaste kommunikatsioonide puudumine, ebaefektiivne teavitus- ja nõustamissüsteem, ahistav seadusandlik üleregulatsioon, liigne bürokraatia väikeste riskide ja võimaluste korral. **Juhtimisprobleemid:** oskamatus juhtida ja kasutada ressursse, hirm muutuste ees, tööjõu puudus.

Eeltoodust tulenevalt tuleks pöhirõhk panna inimressursi arendamisele.

Esmatasandi nõustamis- ja koolitustegevus tagab ettevõtlikkuse. Kas praegused teenused ikka jõuavad maal elavate inimesteni? Riiklike nõustamissüsteemide tugiteenuste ülesehituses on selline, et kogu vastutus on pandud abivajajale, kes peab iseseisvalt leidma kanali, mille kaudu jõuda tugiteenuseni. Kodanikeühendustel nagu taluliidud, maanaiste ühendused, liikumine Kodukant jt, mis praegu seda rolli täidavad, puudub selge riigipoolne tugi ja finantseerimine. Aga ainult käsukorras maale töökohti juurde ei teki.

KAJA küsitlus

Millele peaksid maanaised keskenduma, et maaelu edeneks?

Ivari Padar, RK liige:

Maanaised on tublid, nende koostöö ongi elu juba edasi viinud. Maanaine hoiab vaimu ja hinge. Olge ka edaspidi väärikad, head abikaasad oma meestele, hoidke kodu- ja koidetunnet. Külaelu edendamise, igasugune organiseerimistöö tehke seda ikka edasi. Usun, et ka maanaiste majanduslikud võimalused paranevad, see annab elurõõmu juurde. Elu peab ilus olema -- selles osas on naiste osa hindamatu.

Johannes Valk, Aasta põllumees 2003:

Eks naised peaksid ikka oma abikaasasid toetama. Aga kas naistel on veel vähe, millele keskenduda? Naised ärgu tehku ainult seda, mida peab tegema, tehku ka seda, mida südamest tahaks teha.

Jaanus Marrandi, RK liige:

Naised on koduhoidjad, nii on see olnud enne ja nüüd ja ka edaspidi. Koduhoidmine -- see sisaldab nii väga palju. Naised peaksid aitama tähtsustama maad kui elukohta, maakodu, aktiivsemalt propageerima maaelu väärtusi. Nad peaksid veel aktiivsemalt sekkuma maaelu kitsaskohtadesse, et säiliks koolid, oleksid paremad teed ja side. Naised on ju pool ühiskonda. Nad saavad kaasa aidata hoiakute muutmisel. Soome naised on seda juba suutnud.

Jaan Leetsar, EPMÜ dotsent:

Naised on alati tasakaalustajad, kaklejate lahutajad, oskavad vaadata ettepoole. Naised peavad külvama maal ja külades usaldust, aidata usaldust võita teistelgi. Ja nad peavad toetama oma mehi.

Andres Rekker, Eesti Kaitsejõudude Peastaabi Maaväeastaabi Massihävitusrõelväe Kaitse- ja pioneeriteenistuse ülem asetäitja:

Maanaised seda külaelu tegelikult ju juhivadki. Nemad on käivitajad. Ilma maata ja külaelaniketa poleks õiget linnaelu ka, linnad kasvavad maa arvelt. Naised peaksid oma positsiooni tugevdama, olema haritud. Ma loodan, et naistega ei juhtu enam kunagi nii nagu minu emaga. Teda nimelt ei võetud ülikooli, sest ta oli kodutütar ja tema pilt oli 30-ndate aastate lõpul Eesti Naise esikaanel lihavõttepühade numbris.

EMÜ VIII perepäevad Samlikul

Maanaised jõudsid siiski augusti ilusad suveilmad ära oodata ja sõitsid Vändra valda Samlikule kaheksandatele Eesti Maanaiste Ühenduse perepäevadele. Läheduses asuva Kurgja Talumuuseumis oli lambapäev, selle uudistamisega hommikupoole alustatigi ja siis Samlikule. Pärnu jõe kõrgel kaldal vana koolimaja juures oli vaatepilt idülliline: kanuud aerutajatega jõel; õngitsejad jõekaldal; julgemaad rippisillal jalutamas; suplejad; pallimütsatused palliplatsil; suitsev saunakorsten; poisid harjutamas kompadel kõndi; värvilised telgid laagriplatsil...

Üle kõige aga lehvib uhkelt maanaiste ühenduse roheline lipp.

EMÜ esinaine Tiia Soans korraldas võistlusmänge naistele, meestele ja lastele. Kõieveos tegid naised meestele tuule alla, aga poisid päästsid meeste au – nemad olid tüdrukutest kõvemad. Hilda ja Aarne Rütter õpetasid meile selgeks Maanaiste laulu, mille sõnad on teinud Oksana Sander ja viisistanud Aime Rahula. Laul saigi selgeks ja hakkas ilusasti kõlama.

Õhtul oli külas Kohvriteater. Heino Seljamäe laulis, näitles, naerutas ja oh imet, suutis maainimesed lausa rockkontserdi publikuna elama panna. Mairi Kaal korraldas lõbusa loterii, pileтите müük läks edukalt. Onu Eero muusika saatel sai tantsida hilisööni, nende hulgas tembutasid (ja kimbutasid) Hiiumaalt saabunud mustlasnaised.

Teisel päeval läbiti seiklusrada, see oli huvitav, põhines sõbralikkusele, usaldusele ja koostööle. Veidi puhatud, asuti kuulama MTÜ ETNA ettekannet naiste ettevõtlusest ja väikelaenu saamise võimalustest. Kaja Keskküla ja Anneli Luisku täiendas Annika Saanio, kelle ettekanne põhines just oma kogemustel ettevõtluse alustamisel. Ta tegutseb praegu projektijuhina Norras, on ettevõtlusega tegelenud veel mitmes Euroopa riigis ja abistab ka Eesti naisi.

Maanaiste mõnusate suvepäevade korraldusele aitas märkamatult, aga kindlakäeliselt kaasa perekond Bachman.

Tiia Soasepp

Kapten Ille Kivistu võidukas võistkond. Foto: T. Soasepp

Maanaiste laulu õppimas

Kõige noorem osavõtja
Hendrik Aru Jõgevamaalt
Fotod: T. Soasepp

Kirjad maakondadest

Lääne-Viru Maanaiste Ühenduse

õppepäeval räägiti tööhoiust ja töötusest maakonnas. Põhjaliku ettekandega esines Sõmeru vallavanem Peep Vassiljev. Sotsiaalsest olukorrast andsid ülevaate sotsiaaltöötajad Vinni, Sõmeru ja Rakvere vallast. Lääne-Viru Tööturuameti direktor Inna Erik andis soovitusi juhuks, kui ollakse kaotanud töö.

Maakonnas on 1700 töötut, töötu abiraha saab alla 700 töötut. Valda-des tehakse pikaajalistele töötutele ettevõtlus- ja kohanemiskoolitust, on võimalus saada stardiraha ettevõtluse alustamiseks.

Maanaine lükkab kiirel sügisajal arsti juurde minekut ikka edasi ja edasi. Seepärast tuli Velsker Svetlana Kalda ise naiste juurde ja mõõtis kõigil vererõhku ja kolesteroolitaset. Õnneks olid meie naiste tervised korras.

Milvi Lill

Järva Maanaiste Ühenduse

eestvedamisel toimus 30. septembril Paides seminar, mille põhi-teemaks oli prostitutsioon. Seminarist võtsid osa Järva Maanaiste Ühenduse liikmed ja Järva Naiste Ümarlaua esindajad. Kuulati Helve Kase loengut "Prostitutsioon kui naistevastane vägivald". Riigikogu liige Jaanus Rahumägi arutles teemal "Prostitutsioon kui riikliku julgeoleku küsimus". Toimus elav diskusioon.

Leili Pruun

Perefoorum

Novembri alguses korraldas sotsiaalministeerium rahvusraamatu-kogus perefoorumi. Võtsin sellest osa Viljandi MÜ esindajana. Mõned mõtted sellest: Eesti tunnistab demokraatliku riigina eriliigiliste pere-kondade olemasolu. Seadused kehtivad ühetaoliselt nii traditsi-onilisele, üksikvanemaga perele kui ka geide paarile.

Järgneb lk 4

Kirjad maakondadest

algus lk 3

Sündivuse suurenemine ei sõltu ainult rahalisest sünnitoetusest. Laps sünnib ilma armastuse viljana. Kas armastust jätkub lühemaks või pikemaks ajaks, see sõltub inimesest, kui küps ta eluks on. Kas ta oskab suhelda, oma probleeme lahendada teisi pere-liikmeid jalge alla tallamata, kas tal on tahe muutuda koos ajaga, kas ta üldse tahab olla perekonnainimene.

Lähtudes hinnangutest perekonda koostatakse seadused ja seadusi tuleb täita. Seega lasub omavalitsuste ja riigiametnike õlul suur vastutus seaduste tegemisel kui ka seaduste täitmise nõudmisel. Ühe ametniku suhtumine võib paljusid peresid aidata ja ka vastupidi. Me vajame riiklikke uurimusi, mis annaksid ülevaate hinnangutest perekonnale praeguses olukorras.

Kadri Vollmann

Ida-Viru MÜ

Augusti lõpus külastas grupp MTÜ ETNA (ettevõlikud naised Eestimaal) naisi Ida-Viru MÜ ettevõtlusega tegelevaid naisi. Kevadel tehti meie organisatsioonile ettepanek olla ETNA poolt juhitava FEM projekti üheks koostööpartneriks. MTÜ ETNA Eestimaal tegevuse eesmärk on naiste ettevõtluse toetamine ja tugisikute koolitamine.

Kes ütleks ära uutest koolitustest ja kohtumistest huvitavate inimestega? Paarikuise ettevalmistustööga jõudsimme konkreetse kuupäevani, leppisime kokku kohas, päevakavas ning seminari teemas. ETNA poolt tegi kõik vajalikud ettevalmistused Kaja Kesküla, ETNA Eestimaal juhatuse esinaine. Ida-Virumaa poolne tegevuste koordinaator olin mina. Minu ülesanne oli leida igast maakonna vallast üks edukas naisettevõtja, kes saaks osaleda seminaril Toilas. Tuli kokku leppida ka nelja ettevõtjaga, kes oleksid nõus puhkepäeval oma ettevõtlust tutvustama. Kuna meie külaliste grupis oli 15 ettevõtlikku naist üle Eesti, siis soovisime ka ise oma parimad "letti lüüa".

Hilisemate kommentaaride põhjal jäadi meie poolt pakutuga rahule. Seminari "Maanaiste vajadused ja võimalused koostöök" juhtis Sirje Vällmann, kogenud ja tuntud koolituste korraldaja. Tema tööstiil tegi kadedaks. Ta juhtis arutelu, käed samal ajal toksimas sülearvutisse meie kõigi huvitavamaid ütlemissi ja mõtteid. Päeva lõpuks oli koond kogu seminarist valmis ja kõigile kättesaadav. Osalejatele lisas optimismi see, et kõik naised-maaettevõtjad soovivad oma ettevõtmisi edasi arendada, kõigil on olemas selge tulevikunägemus.

Arvan, et kõik väljakutsed tuleb vastu võtta, pole ju saladus, et ühel hetkel tahaks teha midagi uut. Kindlasti on ka meie maanaiste organisatsioon jõudnud selleni, et teatud asjad toimivad rutiinselt ja tunda annab "värske vere puudus". Need mõtted teki-vad ka siis, kui liialt palju kohustusi langeb ühele inimesele või tugigrupile. Miks mitte laiendada oma tegevust rohkem organi-satsioonidevaheliseks, st teha koostööd ka teistes valdkondades tegutsevate naisorganisatsioonidega.

Ida-Viru Maanaiste Ühendus on ka Ida-Virumaa Naiste Ümarlaua aktiivne liige ja näide sellest koostööst on just varnast võtta. 27. novembril on kõik meie organisatsiooni liikmed kutsutud Aseri rahvamajja asjalikule seminarile "Naiste osa kohalikul tasandil", mille korraldajaks on seekord Eestimaa RL naisteühendus EPP ja peaesinejaks põllumajandusminister Ester Tuiksoo. Kohale oodatakse 50 naist üle Ida-Virumaa.

Uue aasta esimese Ida-Virumaa Naiste ümarlaua korraldajaks on Ida-Viru Maanaiste Ühendus ja peateemaks saab olema maanaiste ettevõtlusvõrgustik. Räägime sellest, mida annab või peaks andma ühiskond naisele kui ettevõtjale. Enamasti oleme kogenud just vastupidist – naisettevõtja ühiskonnale.

Koostöö teiste naisorganisatsioonidega pakub erinevaid võimalusi.

Ester Gabriel

PÄRIMUSKULTUUR

Naised on endiselt pärimuskultuuri kandjad

Ene Lukka-
Jegikjan
(paremal)
ja
Helve Ploom
(vasakul)
Tudus

Mardi- ja kadripäeva vahel, 16. ja 17. novembril toimus **Pärimuskultuuri õpikodade perenaiste eestvedajate kooli** lõpetamine Rahvakultuuri Arendus- ja Koolituskeskuses Tallinnas.

Miks naised kokku kutsuti?

Kooli kutsumise eesmärgiks oli eelkõige enese kui pärimuskandja avastamine ehk enese äratundmine oma pärimuses, oma perekonna või suguvõsa pärimuse uurimine ja pärimuskultuuri varamu järjekindel rakendamine oma isiklikus elus ja tööalases tegevuses lähtuvalt sellest, kus keegi tegutseb.

Usume sellese, et pärimuskultuuri igikestvad väärtused, nagu loodus-lähedus, traditsioonilisus, kogukondlikkus aitavad tasakaalustada tä-nast indiviidi keskset linlikku kõigele modernsele orienteeritud elulaadi ning ära tunda olulisem, et olla õnnelik abielus, osata kasvatada lapsi korralikeks inimesteks ning elada säästvat elu.

Järgneb lk 5

PÄRIMUSKULTUUR

algus lk 4

Naiste sõnavõttude teemal "Pärimuskultuur annab elujõudu" olid erilised ja emotsionaalsed. Selles võidi määratleda oma tulevikku: tahtmist saada vanaks targaks naiseks nagu olid meie vanaemad; julgeda toetuda tõelistele püsiväärtustele, elutarkus leiab siis ise tee inimeseni; osatakse tunda uhkust selle üle, kui küla teadjamad vanad inimesed sind enda sõbraks nimetavad; tahetakse jõuda seleni, et pärimuskultuur oleks inimese igapäeva elu ja olemise viis; avastatakse end suurepärases väärikas pärimuskandja rollis.

Pärimuskultuuri kasutamisel on tohutult palju erivõimalusi. Õpikojad või õpitoad on avatud või avamisel Tudu Maanaiste Seltsi "Loit" juures Helve Ploomi eestvedamisel, Harju Taluliidu ja Harju Maanaiste Ühenduse juures Tiia Soasepa eestvedamisel, Valgamaal Pille Juurika, Virve Niiliski, Külliki Luige eestvedamisel, Mulgimaal Terje Jaaksoni ja Kersti Kivimäe eestvedamisel, Koerus Juta Sakkise eestvedamisel, Tartu linnas Egle Lee eestvedamisel jne. Marju Heldema Keedika külast Läänemaal ja Laine Tarvis Saaremaalt toetuvad pärimuskultuurile ühistegevuse ja rahvusliku käsitöö edendamisel jms.

Kooli ettevalmistamist ja läbiviimist toetasid Eesti Kultuurkapital ja Hasartmängumaksu Nõukogu.

Lõpetuseks: kui Siiri Puhalainenilt Elvast küsiti, et kas pärimuskultuur läheb ikka tänases maailmas *peale*, vastas Siiri: "Kuidas ei lähe peale see, et inimesele on kallis tema laps, perekond, kodu ja kodukant!"

Ene Lukka-Jegikjan

Koolitusjuht ja eestvedaja:

Pärimuskultuur Tudus

1. augustil pidas Tudu Maanaiste Selts "Loit" traditsioonilist suvepidu. Põhjusteid pidutsemiseks oli sel aastal mitu. Ise peame kõige tähtsamaks seltsi 15. aasta tegevuse tähistamist. Seoses sellega täienes seltsi auliikmete pere kahe staapika liikme (Anelle Noorlind ja Hilda Lepik) võrra. Meil oli palju külalisi teistest seltsidest. On tore, et maakonna naisseltside vahel on nii sõbralikud suhted. Ürituse avamiseks läitis seltsi elutule kõige väärikam külaline Ene Lukka-Jegikjan – pärimuskultuuri õppejõud. Ene rääkis ka perepärimuste kogumise vajalikkusest ja laulis meile oma vanaema laulu, see oli äärmiselt emotsionaalne ettekanne. Selleks ürituseks täienes meie muuseum kahe ruumi võrra, kus ongi nüüd pärimuskultuuri õpikoja asukoht. Seal hakkame säilitama lugusid Tudu elust ja inimestest. Esimeseks uurimistööks oli välja pandud fotonäitus "Metsatöö Tudus läbi aegade".

Tantsurühm "Raba-õied" tantsib pere-naiste tantsu

Selle aasta käsitöönäituse teemaks oli "Põlled Eesti rahvuslikus rõiva-ultuuris." Olime talvel uurinud vanu naisseltsi keedukursuste pilte – kui palju erinevaid lõikeid, pitse ja satse. Nende eeskujul olid seltsi tublid käsitöötajad talve jooksul valmistanud heegeldatud, kootud, pilutatud või rišeljöötehnikas serveerimispõllesid. Aukohal ikka vanaemadaegsed ajaloolise hõnguga põlled. Ka külalised töid põllesid näitusele kaasa. Ilma Lausvee Muugast on varemgi toredaid ajaloolisi käsitöid kaasa toonud, teine fantastiline käsitöötajaja meie käsitööpäevadel esinemas on Elvi Karu Roelast.

Osa põllenäitusest

Vaieldamatult kuuluvad kõige ilusamad põlled eesti naise pidulike rahvarõivaste juurde. 26-st komplektist koosnevat rahvarõivaste kollektsiooni demonstreeris Erika Strauss Rakverest.

Muusikalist meelelahutust pakkus Kadrina kapell. Sai laulda ja tantsu lüüa.

Helve Ploom

Õpikoja perenaine

Loodi Harju maarahva pärimuskultuuri õpikoda

28. oktoobril loodi Harju maarahva pärimuskultuuri õpikoda. Avaüritus toimus Metsanurme küla keskses Saku vallas Rehemetsa talu rehetoas. Tutvusime Harjumaa ühe tegusama, Metsanurme küla ja nende talumuuseumiga. Matkasime koos Rännaku tallu, kus kunstnikuhingega kodulooürija Ülo Sirp näitas oma puusculptuure ja metsafantaasiat, vanaaegset oma meisterdatud kiviheitemasinat ja püstkoda. Käisime ka maausulist tammikus. Saime teada nii mõndagi maausulistest kommetest ja uskumustest ja mitmed rituaalid puhastasid meid kurjast. Põhjalikumalt rääkis Ülo Sirp sealtkandi talveteest. Hiljem istusime rehetoas ümber küdeva kamina ja Viljandi kultuuriakadeemia õppejõud Ene Lukka-Jegikjan selgitas pärimuskultuuri olemust, äratas kohalolijate südamed mõistmaks igaühe kohust olla pärimuskultuuri hoidja, sest pärimuskultuur on globaalse massikultuuri ja kultuurituse alternatiiv, alus kultuurilise omapära arendamisel.

Mina tegin ülevaate Harju maanaiste varasemast tegevusest pärimuskultuuri alal. Leidsime, et õpikoja avamisega oleme õigel teel, oleme juba aastaid Harju maarahvaga selles suunas liikunud ja nüüd on vaja sihipäraselt edasi minna.

Järgneb lk 6

PÄRIMUSKULTUUR

algus lk 5

Ülo Sirp lugusid pajatamas

Õpikoja 22 asutajat tulid Harjumaa erinevaist paigust, igal omad oskused ja eesmärgid, aga meid kõiki seob huvi pärimuskultuuri vastu. Arvame, et koos suudame palju ära teha. Õpikoja liikmete arv suureneb edaspidi kindlasti, kutsume kaasa lööma maanaisi, maa-mehi ja maalapsi. Aga juba tuli asutajatelt palju ideid ja ettepanekuid, mida ja kuidas peaks edaspidi tegema. Pärimuskultuuri valdkond on nii mitmekihiline ja huvitav, et meil jätkuks tegevust paljudeks aastateks, aga esialgu koostasime tegevuskava ainult aastaks: 3 õppepäeva pärimuskultuurist koos praktiliste tegevustega, üks õppe-reis eestipärastesse maakodudesse, teine õppereis meeste pärimusalaste tegevuste tundmaõppimiseks, üks talgupäev kivიაia ehitamiseks. Aga enne seda kõike tahame korra kokku saada, et elustada vanu jõulusalme ja kavandada stiilseid rahvuslikke rõivaid. Tahame soetada ka diktofoni, et saaksime kergemini talletada pärimuslugusid ja need siis üle anda Harjumaa muuseumile.

Laulsime üheskoos, sh ka Metsanurme küla oma laulu akordionisaatel, mängisime vanu ringmänge, sõime Rehemetsa talu perenaise Salme traditsioonilist toitu – hapukapsasuppi pöldubadega ja purukooki. Meiega oli ka kunstnik Ašot Jegikjan, kes tegi meist portreesid, aga keda võlus ka väike rehetoa aken, kust paistsid Rehemetsa talu lehmad ja lambad. Nii ta muudkui joonistas innukalt pärimusmuusika taustal.

Õpikoja motoks jääb "Miski peab jääma maailmas püsima". Aupere-naiseks ja auperemeheks valiti Mairi ja Madis Notton Kopli-Madise talust, kes on pärimuskultuuri hoidmisel juba palju ära teinud. Meie maskott – kaltsutiit saab nime järgmisel õpikoja üritusel. Õpikoja eluküünla süütas kõige noorem osavõtja – 11-aastane Johannes Kukebal Jõelähtme vallast.

Õpikoja eluküünla süütab
kõige noorem
osavõtja Johannes Kukebal.
Foto: T. Soasepp

Tiia Soasepp
Õpikoja perenaine

Peremärgid

Juba terve aasta on Pühalepa Naistekoja liige Aire Liit õppinud pärimuskultuuri õpikodade perenaiste -eestvedajate kursustel. Et õpitut ka ellu viia, kogunesid Kuri koolimajja ühel ilusal Mihklikuu päeval Pühalepa valla naised koos lastega.

Aire tegi väikese ülevaate peremärkidest ja oma peremärgi loomisest. Üuemärki on ka tänapäeval võimalik laialt kasutada, näiteks kujundada see oma taluvärvale, postkastile, korteri uksele kõigele, mille loojaks on inimene olnud. Paljudele meenusid oma lapsepõlvest vanaisa-vanaema kodudes nähtud ornamendid puutünnidel, puulusikatel, kalapüügivõrgu korkidel, aida ja lauda uksepiitadel.

Tiiu Metsar näitas meile, milliseid peremärke on läbi aegade tehtud. Saime teada, mida sümboliseerivad romb, ovaal, kolmnurk, ruut jne. Jutud kuuldud, tuli hakata praktilist tööd tegema. Mõtlemist jagus tükiks ajaks, enne kui peremärgid paberile said. Aga nii lihtsalt me veel ei pääsenud, sest ornament tuli kanda portselanmaalina tassidele. Nüüd läks lahti värviga, teibiga ja pintslitega mässamine ning paari tunni möödudes tekkisid kaunid märgid tassidele ja tegijatel said sõrmedki kirevate värvidega korralikult kokku.

Pärast seda seati uhked tassid värske peremärkidega lauale ning igaüks sai heita rahuloleva pilgu lõpptulemusele ning jäädvustada kõik videolindile või fotole.

Leppisime kokku, et järgmises õpitoa töös tahame ära kasutada vanad riidetükid ja ömmelda neist lapitekid ja lapipadjad. Proovime peremärke sobitada ka lapitehnikasse.

Airi Kokla

Eesti naised maailmas**Lissu!**

Palun kirjutada artikkel Ameerika elust-olust maanaisete lehele **KAJA**. Oled ju ka maanaisete ühenduse liige. Elektririkke pärast olime siin nädala ilma veeta. Kaevupump, televiisor ja tolmu-

imeja kõrbesid lõhki. Ma ei näe seepe, AK-d ja mälumänge.

Ema

Marliis kirjutaski oma elust **San Diegos**:

San Diego on üks populaarsemaid paiku Ameerikas. Ilus ilm, kaunid rannad, mägine maastik ja nunnud mehhiko stiilis madalad majad. On suurlinn ja armas külavahe ühteaegu. Suurepärased võimalused aktiivseks puhkuseks – hommikul lähed Vaiksesse ookeani surfama ja sukelduma, pärast mägedesse suusatama ja öhtul kõrbesse matkama.

Järgneb lk 7

Eesti naised... algus lk 6

Paljud naudidavad surfamist, haid pole veel kelleitki tükki ära hammustanud. Naeradakse, et enne võid saada autoõnnetuses surma, kui hai sind ründab.

California inimesed on vabamad ja kuidagi lõõgastunud kui teiste osariikide inimesed. Sean, mu mees, arvab, et eestlasi kammitseb hirm tuleviku ees, aga ameeriklased on suuremad optimistid, kuna võimalusi rohkem. Aga selleks, et siin labi lüüa, eeldatakse sinult imehead suhtlusoskust, kiirust ja taibukust. Kõik mu mehe sõbrad on intelligentsed ja parajalt sarkastilise huumorisoonega edukad inimesed: professorid, firma omanikud, FBI laborandid, advokaadid jne. Sean on siinses keskkonnas ekstra-alternatiivne. Nooruses oli ta kuus aastat allveelaeva peal insener, siis mitmes kohas laia profiiliga müügimees ja kui raha tuli kui raba, otsustas ta karjäärile vee peale tõmmata ja kunstikooli minna. Olen ka kunstnik, aga ikkagi meeldib mulle eestlaste kombel rohkem seletada kui tegutseda. Imetlen tema oskust tulevikule mõelda, planeerida ning samaaegselt sentimentaalne kauboi olla.

Ameeriklased ei ole sugugi nii ameerikakesksed nagu meie seda arvame. Siin elab nii palju erinevaid rahvaid, et nõndanimetatud tõupuhas, paks, suure T-särgi, lilleliste pükste ja valgete tossudega ameeriklane on siin suhteliselt harv nähtus. Kui mainin, et olen Eestist, teab enamasti, et see on miskil kombel seotud Venemaaga. See, et nad ei tea, kus Eesti täpselt asub, ei tähenda veel seda, et nad pole piisavalt uudishimulikud sellest maast rohkem teada saama. On küll, ja kuidas veel! Ja kuulus ameerika "smile" ei ole

mitte võlts, hoopis uudishimulikkuse ja avatuse märk! Mu mees ütleb, et Eestil on palju sarnasust Mehhikoga. Kui ameeriklased küsivad, kuidas Eestis elu on, toome näiteid ja võrdlusi Mehhiko najal. Mõneti üllatav, aga seoseid on. San Diegost Mehhikosse on pool tundi. Kes soovib, istub San Diegos trolli peale ja käib Mehhikos paar tundi šoppamas. Pool San Diego elanikest on mehhiklased. Mehhiklased siin on odav töötajad, samamoodi nagu eestlased Soomes ja mujal. Iga päev sureb hulk mehhiklasi piiril USAse põgeneedes. Paljud üritavad piiri ületada kõrbe kaudu, aga sinna sageli surraksegi. Mehhiko on odav maa ja ilusaid paiku palju, niisil populaarne koht USA turistidele. Midugi peab seal ettevaatlik olema, et millestki hinnalisest ilma ei jää (nagu soomlased Eestis). Eestlased küll piiril oma eludega ei riski, aga ega just lillepidu USAse minna pole. Parast abiellumist pidin seitse kuud USA viisat ootama ja oma värskest abikaasast vaid und nägema. San Diego on ilus ja populaarne, ju siis sellepärast see elu siin miljonilinnas ka nii meele- tult kallis on.

Mõne päeva söök maksab 3000 krooni. Sai, väike kohvipakk ja tükk juustu maksab umbes 60...70 krooni. Puuvili ja juurvili on kallis. Pudel odavat veini 75 krooni. Väljas söömas käies maksab praad 200...300 krooni. Klaas veini 60...150 krooni. Hetkel maksame maja eest üüri 30000 krooni kuus. Korteriüür on veidi odavam. Suured numbrid ei tähenda veel seda, et oleme siin rikkad. Tuleme vaevalt otsotsaga kokku.

Väga vähesed siin suitsetavad ja baari sisenedes küsitakse isikutõendit ka 50-aastaselt külalistajalt. Californias on väga populaarne jaapani, mehhiko, vietnami, tai, itaalia ja teiste rahvaste köögid. Vene kööki ei tunta. Kiirtoidukohti on palju, aga nende fännid hakkavad

ka tervislikumat toitu tahtma ning peenemates kiirtoidukohtades pakutakse hamburgerit, mille komponendid kõik värsked, tervislikud ja naturaalsed on.

Üks asi, mis mulle siin kuidagi ei istu, on toidukohtades pakutav hommiksöök. Imeliku maitse, siirupi ja võiga üle valatud pannkookid lesivad samal taldrikul munapudru ja rasvaste vorstijuppidega.

Mitte miski ei saa vastu eesti pannkookidele ja vahvlitele! Mõtlesin teha meie pulma aastapäeva puhul kartulisalatit ja hapukapsast. Aga ameeriklased on toiduraiskajad, eriti mehe kuueaastane laps. Tahaks talle vahel kätatada nagu vanaema kunagi mulle: "Mis see on, söö pekki ja joo piima, muidu laps ei kasva ja pärast kommi ei saa!"

Enamus peresid on ühe lapsega. Enne lapse- saamist käivad mees ja naine võrdselt tööl, ostavad maja ja lõpuks – kui ollakse rahaliselt kindlustatud, muretsetakse laps, aga siis on paar juba parajas keskeas. Noori vallalisi emasid siin näha pole. Laps maksab palju. Minu ema (Leili Pruun Järvamaalt) oma seitsme lapsega on siin täielik hitt ja müsteerium. Kui ta siin sellise tükiga hakkama saaks, siis pandaks ta vist küll otsemaid hullumajja!

Olen siin elanud pool aastat. Nüüd olen ka tööloa kätte saanud. Tahaksin siin kunstnikuna või disainerina läbi lüüa, aga kõigepealt pean veel õppima arvutigraafikat, veebidisaini, digitaalmeediat... Praegu illustreerin oma lasteraamatut.

Kohanemine võtab kõvasti aega. Kõige rohkem tunnen puudust mustast leivast, muna- kiviteest, sellest, et saaks muretult puu taga metsa serval pissil käia ja eesti sõbrannast, kellega õhtu läbi külanaise kombel lobiseda saaks, ausõnal!

Marliis Newsome

Abi naistele perevägivalla korral

2001. aastal viis Eesti Avatud Ühiskonna Instituut läbi uurimuse, mille tulemuste järgi oli ühe aasta jooksul viiendik täiskasvanud naistest langenud vaimse, füüsilise ja/või seksuaalse vägivalla ohvriks. Seega oli Eestis kogenud vägivalda umbes 112 000 naist. 2/3 kõigist naistest vastu suunatud vägivalla juhtumitest oli toime pandud naise kodus ning enamasti oli väärkohtlejaks naise abikaasa või elukaaslane.

Saadud tulemused on drastilised ning näitavad, et naistevastane vägivald on Eestis väga levinud ja tõsine probleem, mis nõuab sihikindlat

ja professionaalset sekkumistpoliitikat. Probleemi säilitavad ja taastoodavad paljud ühiskonnas laialt levinud väärarusaamad. Näiteks on üks levinumaid müüte see, et naine ise põhjustab oma käitumisega vägivalla. Selle arvamuse järgi provotseerib naine meest vägivaldselt käituma oma pideva torisemise, vastuhakkamise, märkuste tegemise, kurtmise ja nõudmistega. Niiviisi nähakse naist süüdlasena toimunud vägivallas, meest aga kui naise ohvrit ja vägivalla eest justkui mittevastutavat isikut.

Järgneb lk 8

Abi naistele perevägivalla...

algus lk 7

Teine enamlevinud müüt on, et vägivalla esineb ainult asotsiaalsetes peredes ehk teisisõnu – normaalsed mehed ei ole vägivaldsed ja normaalsed naised ei lase ennast peksta. Tegelikult on ka täiesti normaalsete, edukate ja haritud meeste hulgas vägivaldseid ning vägivalla all kannatavad naised pole sugugi psüühilise hälbega või asotsiaalsed. Vägivaldseid suhteid on olnud ka väga tuntud ühiskonna- ja kultuuritegelaste peredes.

Eesti Sotsiaalprogrammide Keskus korraldas käesoleva aasta kevadel koolituse paarisuhte vägivalla kogenud naiste tugigruppide vedajatele. Koolitusele olid oodatud psühholoogid, sotsiaaltöötajad ja teised pereprobleemide lahendamiseks kokkupuutuvad spetsialistid üle Eesti. Koolituse eesmärgiks oli anda osalejatele vajalik väljaõpe, et luua veel viis naiste tugigruppi Eesti erinevatesse piirkondadesse. Seni tegutses kaks tugigruppi, üks Tallinnas ja teine Tartu Naiste Varjupaiga juures. Sügisest alustasid tööd tugigrupid Pärnus, Kuressaares, Tapal, Sakus ning Jõgeval.

Jõgeva tugigrupp "Ära vaiki!" tegutseb Jõgeva Maanaiste Ühenduse (JMÜ) alluvuses ning tugigruppi juhivad kaks JMÜ liiget. Jõgeva Maanaiste Ühendus võttis tugigrupi korraldamise ülesande enda südameasjaks, kuna perevägivall ei ole mitte ainult linnainimeste probleem, vaid on väga tuntud ka maanaistele. Maal teeb olukorra raskemaks see, et seal on igasuguse abi kättesaadavus palju keerulisem kui linnas, mõnes kohas puudub see võimalus üldse. Maal on teravaks probleemiks ka suur tööpuudus, mis tekitab peres lisapingeid.

Paarisuhtevägivalla kogenud naiste tugigruppi on kolm üldist eesmärki. Kõigepealt pakub tugigrupp naisele toetust ja mõistmist, sest teadmine, et keegi sind mõistab ja toetab kasvõi moraalselt, annab juurde palju enese-

kindlust, lootust ning jõudu tegutsemiseks, et muuta oma elu vägivallavabaks ja täisväärtuslikumaks.

Teiseks on naistel tugigrupis võimalik rääkida oma probleemidest ilma õigustamatu kriitika tõelise suhtes. Tavaliselt naised ei julge peres toimunud vägivallast avalikult rääkida, sest perevägivalla peetakse üldiselt peresiseseks saladuseks ning millega toimetulek on iga perekonna enda asi. Pealegi on naisel häbi kõige sellepärast, mis kodus tema ja mehe vahel toimub, tal on häbi minna ja lihtsalt öelda, et tema mees peksab teda. Naine kardab, et teda ei mõisteta, ei usuta või hakatakse teda toimumus süüdistama. Vaikimine võib aga hoopis soodustada väärkohtlevate situatsioonide toimumist. Nimelt julgustab väärkohtlejat teadmine, et juhtunu ei tule avalikuks ning selle eest ei saa karistada. Vägivaldset käitumist saab mõjutada alles siis, kui lõpetatakse selle salajas hoidmine ning räägitakse asjast avalikult.

Tugigrupp on koht, kus naine saab vabalt rääkida oma probleemist, teades, et teda ei mõisteta hukka ega hakata süüdistama, sest tugigrupis on koos teised sarnases olukorras naised ning professionaalsed abistajad-nõustajad.

Kolmas tugigrupi eesmärk on pakkuda naistele konkreetseid teadmisi ja nõuandeid vägivalla olukorras toimetulemiseks, vägivallaringist väljumiseks ning enda toimetulekustrateegiate tõstmiseks.

Siinjuures tuleb mõnda, et naistevastase vägivalla probleemi lahendamine on oluliselt komplekssem. Kujutagem ette naist, kes on talunud aastaid mehe alandusi, sõimu ja peksu ning kes otsustab nüüd sellest suhtest lahkuda. Millised oleksid maal selle naise väljavaated alustada koos alaealiste lastega ise-

seisvat elu? Need väljavaated on olematud. Esiteks ei ole naisel õieti kuhugi minna, sest vägivaldne mees ei ole nõus vabatahtlikult kodust lahkuma. Teiseks võib naine olla mehest materiaalselt sõltuv. Väikeses kohas enda ja laste ülalpidamist võimaldava sissetulekuga töökoha leidmine on tõsine probleem.

Järelikult on tugigrupp naisele tähtis eneseväärikuse tõstmiseks, hoolivuse ja mõistmise leidmiseks ning konkreetsete nõuannete saamiseks. Kuid peale nende vajab naine veel muudki. Vaja oleks kohta, kuhu naine saaks vägivalla olukorras põgeneda (varjupaika) või politsei poolset efektiivsemat sekkumist (vägivallatseva mehe eraldamist perest). Vaja oleks elamispiinda, kui naine otsustab kodust lahkuda ning tööd, millest elatuda. Olgu need mõned viimati mainitud näited väljakutseteks kõigile aktiivsetele (maa)naistele, kes leiavad, et vägivalla kogemine on ülekohus ja nende inimõiguste rikkumine ning kes tunnevad, et selle probleemi lahendamiseks tuleb midagi kardinaalset ette võtta.

Kadri Soo

Jõgeva tugigrupi vedaja

Naiste tugigruppide telefoninumbreid:

Tallinnas:	56 987 393
Tartus:	55 949 496
Jõgeval:	58 006 316
Pärnus:	53 820 734
Kuressaares:	52 580 68
Tapal:	55 608 717
Sakus:	58 053 304

Hea uudis

26. novembril tähistati Eesti Vabariigi Kodanikupäeva. Sellel päeval anti Kodanikupäeva aumärk nendele Eesti kodanikele, kes on eriti silma paistnud kodanikukohuse täitmisel.

EV peaminister andis välja 15 aumärki ning EV rahvastikuminister korraldas kõigile neile piduliku vastuvõtu.

Ja nüüd tähelepanu – aumärgi vääriliseks tunnistati ka **Eesti Maanaiste**

Ühenduse liige EHA REITELMANN, kes on Keila Naisseltsi asutajaliige 1997. aastast, Harju Naiste Ümarlaua asutajaliige 1999. aastast ja Eesti Maanaiste Ühenduse liige 2003. aastast.

Eha on kirjutanud ja juhtinud kümneid projekte, millede eesmärgiks on olnud mitte-eestlaste integreerimine Eesti ühiskonda, eesti keele õpetamine lastelaagrites, Harju maakonna naiste koostöö parendamine ja piirkondlike ümarlaudade koostöö korraldamine. Viimase kahe projekti käigus asutati 2003.a augustis Eesti Naisteühenduste Ümarlaud, mis on alates 17. oktoobrist 2004. a Euroopa Liidu naisorganisatsioonide ühendava European Womens Lobby täisliige ja Eesti riiklik koordinaator.

Edu edaspidiseks!

Aktuaalne

Ühendused soovivad luua Kodanikuühiskonna sihtkapitali

20. nov. Paides toimunud Eesti Mittetulundusühenduste Ümarlaua (EMÜ) neljas suukogu tegi ettepaneku luua Hasartmängumaksu Nõukogu asemel Kodanikuühiskonna sihtkapital.

Idee ette kandnud Agu Laiuse sõnul on hasartmängumaksu raha jagamine poliitiliselt erapoolik, läbipaistmatu ning peamiselt omavalitsuste eelarveaukude lappimiseks. "Nii jääb ühenduste projektide ja tegevuse toetamine tahaplaanile ning nõukogul endal puuduvad ka võimalused olukorra parandamiseks ning professionaalse ja demokraatliku rahastamisstruktuuri loomiseks," ütles Laius. EMÜ suukogu otsus edastatakse valitsuse ja kodanikeühenduste ühiskomisjonile ning selle järgi loodaks Kultuurikapitali samane avalik-õiguslik Kodanikuühiskonna Sihtkapital. Sihtkapitali nõukogu kinnitaks parlament ja sellesse kuuluksid võrdselt avaliku ja kolmanda sektori esindajad.

Heaks kiideti EKAKi rakendamise ühiskomisjoni tegevuskava aastatel 2004 – 2006 ning otsustati jätkata aktiivset tööd Lääne-meremaade Kodanikeühenduste Võrgustikus. Samuti sõnastas suukogu dokumendi ko-

danikeühenduste ja kohalike omavalitsuste koostööst, mis kutsus üles käivitama uusi koostöövorme, määrata ühendustega suhtlemise eest vastutavad ametnikud ning laiendada avalike teenuste lepingulist üleandmist ühendustele.

EMÜ valis ka uue 33-liikmelise esinduskogu, mis koordineerib EMÜ tööd suukogude vahelisel perioodil.

Eesti Mittetulundusühenduste Ümarlaud on avatud kodanikuühiskonna foorum. Ümarlaua eesmärgiks on edendada mittetulunduslikku tegevust Eestis, hoogustada ühenduste omavahelist suhtlemist ja dialoogi, korrastada riigi institutsioonide ja kodanikuühenduste vahelised suhted ning omavaheline koostöö ja partnerlus.

Suukogu otsused pannakse üles EMÜ koduleheküljele www.emy.ee

Lisainfo: Ülo Siivelt

EMÜ Esinduskogu esimees 2003 – 2004
55 250 32

Ühiskondliku Leppe Foorumi eestseisus otsustas liita Eesti Naisettevõtjate Liidu 55. leppeosaliseks

"Ka ettevõtlus vajab ühiskonnas ulatuslikku arutelu ja kokkulepet sihtide osas. 98% Eesti ettevõtetest on väike- ja keskmised ettevõtted, kuid see ei kajastu kuidagi riigi majanduspoliitikas. Juba aastaid likvideeritakse sama palju ettevõtteid, kui asutatakse," ütles Kersti Kracht, Eesti Naisettevõtjate Liidu president,

"Euroopa Liidus on 132 meedet naisettevõtluse toetamiseks ja arendamiseks, Eestis kardetakse silti naisettevõtja. Eesti Naisettevõtjate Liit koondab aktiivseid inimesi, kes on valmis ise probleemidele lahendusi otsima ja oma kogemust jagama. Naisettevõtjad on koostöövalmis partner nii valitsusele, mittetulundusühendustele kui ettevõtjatele."

"Ühiskondliku leppe olemus on olla erinevate diskursuste dialoogi korraldaja. Leppe protsess, eriti tema majandustoimkond sai juurde väärt partneri, kelle panus avardab kindlasti meie senist suhtumist väike- ja keskmiste ettevõtete toetamise vajadusse ning aitab koostada ettepanekuid töö- ja pereelu paremaks ühitamiseks", lisas Agu Laius, Ühiskondliku Leppe Sihtasutuse tegevjuht.

Ühiskondliku Leppe töötoimkondades osaleb ligi paarsada leppeosalise esindajat, lisaks ka nende organisatsioonide uurijad ja asjatundjad, kelle töödele tuginevad Ühiskondliku Leppe seisukohad. Töötoimkonnad on algatanud ulatuslikud avalikud arutelud mitmetel olulistel teemadel nagu 21. sajandi hariduse programm, isikuandmete kaitse seadusest tulenevad infotöötlamise piirangud, alkoholism, narkomaania ja HIV, Eesti ühiskonna põhilised julgeolekuriskid, maaelu arengusuunad, teaduspõhine ettevõtlus. Erinevate dialoogide käigus selgunud ideed ja ettepanekud edastatakse ekspertidele ja seaduseloojatele. Ühiskondliku leppe algatatud teemadel on esitatud riigikogule 7 seadusemuudatuse ettepanekut.

Eesti naisettevõtjad ühinesid Ühiskondliku Leppega 09.11.04

*Igal aastal ikka jälle
saabub imeline õhtu.
Ainult üks kord igal aastal
kätte jõuab jõuluõhtu.*

Jõulurahu kõigile!

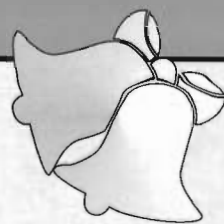
*Jõulu eel on armsaim ase
kogu majas köök,
seal ju valmib iga minut
mõni maitsev söök.*

*Ühel pannil saiapätsid,
rosinadki sees,
teisel uhkelt laiutamas
piparkoogist mees.*

*Igast kausist suhu pistan,
täna kõike võin!
Homseks kas mul uued rõivad
jõulumees ehk tõid?*

Teated ja reklaam

Kööginädal Kööginädal

Arro talu vanem peretütar Toilast, kes oli juba paar aastat Rakveres gümnaasiumis õppinud ja parajasti eksameid tegi, kirjutas paar nädalat enne jaanipäeva kodustele, et tema on Tapa garnisoni noorte ohvitseridega tutvaks saanud ja tahab nad jaanipäevaks koju külla kutsuda ja et need väga viisakad, tragid ja suured puhtusearmastajad noormehed on. Kodustel tuli nüüd kõik kambrid ja toad hoolega puhtaks küürida. Kirjas oli ka kuri käsk, et köögis nõud ja lähkrid ära panna nagu uue-
mal ajal kombeks.

Oli kiire heinaaeg ja peremees ei pannud naise juttu tähelegi, et tütar tuleb võibolla isegi oma tulevast näitama. Temale valmistas meelehärmi, et lähker hapupiimaga sahvrisse taha nurka peideti, kust seda kohe kätte ei leidnud.

Tuligi kätte jaanilaupäeva õhtu ja sulane sõidutas jaamast kalessiga peretütre ja tema tulevase koos sõpradega koju. Noortel ohvitseridel oli peent välismaa napsu kaasas ja

kiitsid ka peremehe koduõlut.

Hommik oli perenaisele-peremehele varane nagu alati, suur oli aga perenaise imestus, kui ta sahvrinurgast eelmisel õhtul kanadele valmis keedetud ja kuhu paksult munakoori lisatud, rokka üles ei leidnud. Veel suurem oli aga perenaise üllatus, kui ta veranda peal tuttavat potti silmas, mille sisu terve öö üleväl olnud noorhäradele tundus olevat vägagi maitsnud.

Eks nad olid ju I Ilmasõja ja Vabadussõja päevil kõigega harjunud.

Ester Gabriel

Olin pedagoogilise instituudi tudeng, 1969. aastal elasime veel Narva mnt ühikas. Praeguseks on see maja lammutatud ja uhked hooned peale ehitatud.

Hakkasin pühapäeva hommikul pannkooki küpsetama. Panin hapupiima, muna, suhkrut ja jahu. Siis panin soodat ka, küpsetuspulb-

rist ei teadnud me siis veel midagi. Pannkoogid aga ei kerkinud, jäid panni külge kinni nagu plötsakad ja haisesid. Uurisin siis, kus viga. Olin soodapaki asemel võtnud pesuvalgendajat! Tol ajal olid pakendid kõik üsna ähmaste kirjadega.

Tiia Soasepp

Juhtus see jõululaupäeval eelmise sajandi kolmekümnendate algul Ida-Virumaal Martsas. Oodati külalisi ja hoovi peal lumes-
hanges jahtus magussupi pott. Kuljuste kõlinal saabusid saanid ja peagi oli pidu sealmaal, et hakati magussuppi välja jagama. Oh sa ime! Suure metallist poti põhja kaunistas hobuseraua kujuline süvend. Kust see sinna sai, ei osanud keegi arvata. Kelle hobuse jalgu kuumas kissellipotis käis, ei tea tänini keegi. Pott riputati õnne sümbolina aida seinale.

Kaisa Paalo

EESTI MAANAISTE ÜHENDUS

Teaduse 1, Saku 75501, Harjumaa
tel/fax 604 1783, e-post etkl@online.ee

projektijuht – **Renate Pöder**
Aasa 1, Saku 75501, Harjumaa
tel 552 6778, 604 1954
e-post renateetkl@hotmail.ee

toimetuse – **Tiia Soasepp**
Aasa 1, SAKU 75501, Harjumaa
tel 604 1104
fax 604 2499
e-post ajalehtkaja@hotmail.ee

kujundus – **Anne Kõll**
Teaduse 1, Saku 75501, Harjumaa
tel 672 8612

Juhatusel liikmete kontaktandmed:

NIMI	AADRESS	INDEKS	TELEFON, E-POST
Tiiu Soans	Tuhala küla, Oru side, Harju mk	75103	607 9215, 569 53743, tuhala@hotmail.ee
Reet Aedla	Nurmenuku 8, Rapla	79512	485 5203, 554 8348
Ulvi Ajalik	Jaama 83, Põlva	63308	799 2928, 566 08028
Ester Gabriel	Altküla, Toila side, Ida-Viru mk	41702	336 9615, 524 8745, jgabriel@hotmail.ee
Ille Kivistu	Pühalepa side, Hiiumaa	92301	469 4584, 526 8557, kivistu@hotmail.ee
Kadri Vollmann	Uusna side, Viljandi mk	70102	566 03124, 435 9606, everti@hotmail.ee
Mall Lepmets	Kuuse 23-3, Haapsalu	90509	479 6638, 528 9530, mallepp@hotmail.ee
Leili Pruun	Eistvere küla, Imavere side, Järva mk	72401	384 0357, 566 55675
Tiiu Sarv	Kärksi küla, Tabivere side, Jõgeva mk	49101	776 4977
Kersti Sirel	Hummuli side, Valga mk	68401	769 0106, 523 7271, kerstisirel@hotmail.ee
Ülle Talv	Laeva side, Tartu mk	60601	735 2238, 562 16885, om@hotmail.ee
Laine Tarvis	Laheküla, Kaarma, Saaremaa	93823	562 23718, laine.tarvis@mail.ee
Ülle Vene	Uus 1-27, Rõuge, Võru mk	66201	785 9235, 562 87206, lavexvoru@hotmail.ee
Milvi Lill	Kukkuri talu, Roodevälja küla, Sõmeru vald, Rakvere side	44305	325 1061, 564 75315